

INTERVIEW 'Een betere aanpak dan zo'n medische molen waarin je ronddraait'

Kunst en cultuur als alternatief medicijn

Niet elke kwaal is met medicijnen te genezen. In Leiden liep de afgelopen maanden een proefproject om kunst en cultuur in te zetten als alternatief medicijn. Kunstenaar Tineke Jacobs begeleidde verschillende patiënten en blikt met deelnemer Eduardo terug.

Theo de With
t.dewith@mediahuis.nl

Leiden ■ Het oogt niet bepaald als de spreekkamer van een huisarts of andere medicus. Het atelier van Tineke Jacobs is volgestouwd met boeken, doeken, verf, penselen en potloden. De kunstenaar voelt zich er thuis en Eduardo na een aantal sessies inmiddels ook.

Ze werden aan elkaar gekoppeld via het project Kunst op Recept. Daarbij mogen patiënten die min of meer vastlopen in de medische molen desgewenst kiezen voor een aantal lessen bij een professionele kunstdocent. In Leiden hebben de cultuurcoaches, die bij BplusC zijn ondergebracht, zich sterk gemaakt voor deze proef.

„Elders in het land was er al mee geëxperimenteerd”, zegt cultuurcoach Simone van der Stok. „Het is met name bedoeld voor mensen met lichte psychosociale klachten. Ernstige ziektes kun je er natuurlijk niet mee genezen, maar een kunstenaar kan iemand wel een positief duwtje in de rug geven.”

Kennismaking

De afgelopen zes maanden hebben circa zestig Leidenaars gebruik gemaakt van Kunst op Recept. Alle beschikbare plekken waren daarmee bezet. De patiënten zijn doorverwezen door hun huisarts, fysiotherapeut of andere behandelaar. „Wij doen als cultuurcoach een kennismakingsgesprek”, aldus Van der Stok. „Daarbij maken we samen de keuze voor een bepaalde kunstdiscipline. Je kunt kiezen voor schilderen, maar ook voor muziek, zang, schrijven of fotograferen.” Voor de patiënt is het gratis. De proef is door een aantal fondsen betaald.

De 49-jarige Eduardo kwam bij het project terecht via zijn psycholoog. „Ik ben al een tijdje in behandeling”, vertelt hij. „Praten, pillen, ik heb het allemaal gedaan. Toen mijn therapeut met deze optie kwam, heb ik het even laten bezinnen en daarna toch toegehaakt. Volgens mijn moeder was ik tot mijn zesde of zevende jaar veel aan het tekenen en schilderen. Ik denk dat deze creativiteit op de basisschool de kop is ingedrukt.”

Onder een steen

Zonder uit te weiden over zijn problemen stelt Eduardo dat zijn sociale wereld in de loop der jaren steeds kleiner is geworden. „Ik wil heel graag weer de persoon worden die ik eigenlijk ben. Ik ben helemaal niet zo gesloten en wil zeker niet onder een steen leven. Toen tijdens mijn kennismakingsgesprek gepolst werd wat ik leuk zou vinden om te doen, koos ik voor

Eduardo op bezoek in het atelier van beeldend kunstenaar Tineke Jacobs.

FOTO HIELCO KUIPERS

„ Ernstige ziektes kun je er niet mee genezen, maar je kunt iemand wel een duwtje in de rug geven

tekenen en schilderen. Op zo'n moment moet ik mezelf wel bedwingen om ook niet meteen te zeggen: maar dat kan ik helemaal niet.”

Hij werd gekoppeld aan Tineke Jacobs, die haar atelier heeft in kunstcentrum Haagweg 4. Zij beperkt zich niet tot één kunstdiscipline. „Dat is handig”, zegt ze. „In overleg met de cliënt ga ik op zoek wat het beste bij iemand past. Buiten in het park tekenen of liever in een museum, kleien, fotograferen, een collage maken? Het

kan allemaal en het is ook geen probleem als iemand gaandeweg iets anders wil proberen.”

Warm bad

Eduardo herinnert zijn eerste keer in Jacobs' atelier nog goed. Enthousiast vertelt hij: „Het klikte meteen. Het voelde als een warm bad. Tineke is ook gewoon een ontzettend leuk mens.”

De kunstenaar hoort het gemuseerd aan. „Dat is fijn om te horen. Ik ben ook geen therapeut. Ik voer een gesprek van mens tot mens. Alles wat hier gezegd wordt, blijft binnen deze vier muren. Het is ook niet mijn bedoeling om iemand in een hokje te plaatsen. Je hebt samen zinvolle gesprekken, maar bent ondertussen ook creatief bezig. Dat levert zoveel op.”

Ze gingen samen naar Museum Volkenkunde om bijvoorbeeld de gigantische Boedha-beelden te tekenen. Tineke: „We hebben gepraat over Eduardo's achtergrond, maar ondertussen leerde ik hem ook goed kijken door naar lijnen en schaduwen te kijken. Stapje voor stapje komen we steeds verder. Maar iedereen vraagt een eigen aanpak. Ik heb ook iemand gehad die heel graag met zijn handen in de klei wilde werken. De Hortus botanicus is ook een fijne omgeving om te werken. Het kij-

Vervolg

De proef met Kunst op Recept is inmiddels beëindigd. De cultuurcoaches zijn nu in gesprek met verschillende fondsen en de gemeente Leiden over financiering van Kunst op Recept in de toekomst. Ook is er een gesprek geweest met wethouder Yvonne van Delft.

ken naar de natuur die groeit en bloeit kan van positieve invloed zijn op iemands welbevinden.”

Eduardo ziet bij zichzelf wel verbeteringen sinds hij meedoet aan Kunst op Recept. „Ik was best afgestompt en ik heb nu weer meer oog voor mooie momenten. Ik ben er nog lang niet. Het zijn kleine stapjes vooruit. Ik heb een museumjaarkaart aangeschaft en inmiddels ben ik al drie keer naar een museum geweest. Van musea word ik altijd wel blij.”

De Leidenaar consumeert niet

alleen kunst, maar is zelf ook creatief. „Ik heb van Tineke krijtjes gekregen en daarmee ben ik gaan tekenen. Ik ben echt anders gaan kijken. Ik wandel graag met mijn hondje in de Leidse Hout. Soms raap ik bladeren van de grond om thuis na te tekenen en soms maak ik foto's.”

Verlenging

Wel vindt hij dat de zes lessen van Tineke Jacobs snel voorbij waren. „We zouden best verlenging willen hè”, zegt ze lachend tegen haar pupil. „Ik heb inmiddels dertien cliënten gehad en ik vind het een fantastisch concept. Al legt het wel een groot beslag op mijn agenda. Omdat het maar zes sessies zijn, probeer ik wel snel boven tafel te krijgen waar iemand tegen aan loopt. Met Eduardo heb ik veel gepraat. Dat was blijbaar nodig. We hoeven niet per se ergens naartoe.”

De werkloze Eduardo denkt voorzichtig weer na over een baan. „Misschien kan ik als zij-instromer de Pabo gaan doen. Voor de klas staan lijkt mij best heel leuk. Ik heb meer vertrouwen gekregen in mezelf en in de toekomst. Daarom ben ik blij met Kunst op Recept. Dit is toch een heel andere aanpak dan zo'n medische molen waar je maar in blijft ronddraaien.”